

Astronomische subsidies in duurzame energie hebben

Groen sprookje k

door Harry van Gelder

Het lijkt een regelrechte politieke blunder. We stoppen zo'n 50 tot 100 miljard in een Energieakkoord, maar de CO2-uitstoot wordt niet minder, eerder erger. Want sterk vervuilde kolencentrales verdringen schonere gascentrales. Oorzaak: de zwaar gesubsidieerde wind- en zonne-energie. Hoe een groen sprookje een gitzwart einde dreigt te krijgen...

De groene ideologen hadden het zo mooi bedacht. En de Duitse, maar ook de Nederlandse, overheden kwispelden er lustig achter aan. De idee was: Duitsland zet zijn kerncentrales stil en investeert honderden miljarden - volgens de Duitse milieu-minister zelfs 1000 miljard euro! - in zonne- en windenergie. En als het een keer niet genoeg waait, dan springen de gascentrales gewoon bij. Net zo lang tot we die ook niet meer nodig hebben. Nederland volgde het Duitse voorbeeld op de voet.

Maar het blijkt een sprookje, een peperduur sprookje. Niet de schone gascentrales gaan aan bij windstille, maar de veel meer CO2-uitstotende kolencentrales. In het Duitse weekblad Die Zeit gaat Patrick Graichen, een van de vaders van de Duitse Energiewende, door de knieën. „We hebben collectief verkeerd ingeschat dat de nieuwe energiebronnen (wind- en zonne-energie) kolencentrales zouden verdringen en niet de gascentrales”, zegt Graichen.

Graichen is niet zomaar iemand. Hij is de baas van de invloedrijkste denktank op het gebied van energietransitie in Duitsland en was vroeger op het ministerie van Economische Zaken verantwoordelijk voor energie. Zijn zelfkritiek is ongekend en zou Nederlandse politici nog eens twee keer moeten laten nadenken over het in 2013 gesloten Energieakkoord, vinden kritische wetenschappers als Fred Udo en Cees Lepair.

Bijbel

Het Energieakkoord wil onder andere windenergie sterk bevorderen. De enige reden daarvoor is de uitstoot van CO2 te verminderen. Het vroeger veel gehoorde argument van de snel oprakende fossiele grondstoffen gaat niet meer op. Door technologische vooruitgang en de stijgende prijzen zijn nieuwe fossiele bronnen toegankelijk geworden, concludeert de gerespecteerde Franse denktank Synopia in een rapport over het Europese Energiebeleid. Van de club maken ook de Nederlandse energiedeskundigen Coby van der Linde en professor Machiel Mulder deel van uit. Zij beroepen zich op de World Energy Outlook, zeg maar de bijbel voor energiecijfers.

Volgens de Energie Outlook is er nog een voorraad van 178 jaar olie, 233 jaar gas en nog voor dertig eeuwen kolen. Dit zijn voorraden waarvan deskundigen geloven dat ze in de toekomst met nieuwe technieken naar boven te halen zijn. Gaan we uit van voorraden die met de huidige stand van de techniek te pakken zijn, dan geldt dat er nog voor 54 jaar olie is, voor 61 jaar gas en voor 142 jaar kolen.

De Nederlandse belastingbetaler draait op voor de kosten van het Energieakkoord, dat naar schatting 50 tot 100 miljard euro zal kosten. Dat gebeurt onder

In Duitsland worden burgers al opgescheept met enorme lasten

meer via een heffing op de energierekening. Per huishouden zou dat, te beginnen rond 2017, ongeveer 250 euro extra per jaar kosten. Daar komt waarschijnlijk nog een zelfde bedrag bij, omdat winkeliers hun hogere energieprijzen gaan doorberekenen. Dat is erg veel geld voor iets dat niet werkt.

Wat voor Duitsland geldt, geldt voor Nederland. „Ook bij ons verdwijnen efficiëntere gascentrales voor kolencentrales”, zegt Machiel Mulder, hoogleraar regulering energiemarkten. „Dat komt door het grote verschil in gas- en kolenprijzen.”

Door de revolutie van schaliegas in de VS is er een enorm overschot aan kolen ontstaan. En die komen voor een prikkel richting Europa, net als de extra CO2-uitstoot die daarbij hoort. Gascentrales zijn veel duurder om open te houden dan kolencentrales. Een triest voorbeeld is de gascentrale in Maasbracht. Die is in 2012 voor 1 miljard euro opgeknapt en geldt als de efficiëntste van Nederland. Maar de centrale is stilgelegd. Waarom? Het antwoord is simpel. Ons energienet is nauw geknoopt met het Duitse net. Stroom uit windenergie kun je niet opslaan. Als het hard waait, heeft Duitsland veel

te veel stroom. Dat moet het kwijt. Het meeste verdwijnt naar Nederland, blijkt uit onderzoek van hoogleraar Mulder. Wij betalen er praktisch niets voor.

Consumenten betalen een vaste prijs voor hun elektriciteit, maar handelaren kopen stroom in op de stroombeurs, waar de wet van vraag en aanbod geldt. „Bij een omvangrijk aanbod van wind- en zonne-energie kan de stroomprijs nul worden, wat betekent dat de elektriciteitsbedrijven geen dekking meer krijgen voor hun vaste investeringskosten”, legt Mulder uit.

Sluiten

Dit is een onmogelijke situatie voor de bedrijven. Aan fossiele stroom valt geen stuiver meer te verdienen. Als de stroomprijs zo laag wordt dat de kosten van het produceren van elektriciteit hoger zijn dan de opbrengst, blijft weinig anders over dan centrales te sluiten.

Die Zeit zocht uit wat er gebeurt als de prijs tot onder nul daalt. Wat blijkt? De smerige Duitse kolencentrales blijven ondanks verlies gewoon doordraaien. Het is te kostbaar om ze steeds aan en uit te schakelen. De centrales produceren dan niet alleen meer CO2, maar maken ook nog eens stroom die totaal overbodig is.

Wie denkt dat consumenten profiteren van de extreem lage stroomprijs, komt bedrogen uit. Windenergie kan namelijk alleen bestaan met tientallen miljarden belastinggeld. En dat geld moeten huishoudens betalen via hun energierekening.

Kwistig

Wat leveren al die geïnvesteerde honderden miljarden nou op? We zagen al dat er meer CO2 de lucht in gaat door de verschuiving van gas naar kolencentrales. Deze constatering komt boven op de conclusie van het Centraal Planbureau dat door het bestaan van het Europese handelsstelsel in CO2-uitstoot het klimaat niets opschiet met onze astronomische milieu-investeringen. Door de lage CO2-prijs wordt alles wat wij aan kooldioxide besparen, met bijvoorbeeld windenergie op zee, kwistig uitgestoten door extreem milieuvriendelijke Poolse bruinkoolcentrales.

„Het levert geen klimaatvoordeel op”, zegt ook hoogleraar Mulder. „Maatregelen om de elektriciteitsproductie te veranderen, zoals subsidies voor windmolens of een geforceerde sluiting van kolencentrales, hebben geen effecten op het klimaat wanneer er al een systeem van handel in CO2-emissie-

Patrick Graichen
... verkeerd ingeschat...
FOTO ANP

Machiel Mulder
...stroomprijs nul...

Tjerk Wagenaar
...CO2-prijs moet omhoog...

de milieuvriendelijke industrie.

Wagenaar wil de prijs kunstmatig opdrijven. Dat zou kunnen door bijvoorbeeld de totale hoeveelheid CO2 die Europa mag uitstoten te verlagen. In dat geval komt er schaarste en stijgt de prijs. Ook denkt Wagenaar aan een extra belasting op CO2-uitstoot. Hij heeft zijn hoop gevestigd op de grote klimaatop in Parijs dit jaar. „Het zal spannend worden”, zegt hij.

Of Europa de CO2-prijs wil opdrijven, is maar zeer de vraag. Veel Europarlementariërs zijn tegen ingrijpen in het emissiehandelsstelsel. Sommigen zijn tegen vanwege principiële redenen („laat de markt zijn werk maar doen”), anderen vinden dat de kosten voor de consument dan veel te veel oplopen.

Afgesloten

rechten bestaat.”

„Maar”, waarschuwt ook hij, „zulke maatregelen kunnen echter wel de stabiliteit van de elektriciteitsvoorziening in gevaar brengen, terwijl het voor de consumenten een hogere energierekening oplevert.”

De levering van stroom wordt door de kwetsbare positie van de energiebedrijven dus onzeker. Kijk wat er in België gebeurt. Belgen moeten door het sluiten van onrendabele centrales nu al rekening houden met tijden dat er geen stroom is.

Volgens directeur Tjerk Wagenaar van de Stichting Natuur en Milieu is er een eenvoudige oplossing. De CO2-prijs moet omhoog, zo

Vervuilde kolencentrales verdringen schonere gascentrales, hoe kan dat?

dat smerige centrales een prikkel krijgen om minder CO2 uit te stoten. „Bij een prijs van 30 tot 40 euro per ton CO2-emissie worden kolen relatief duurder dan gas. De gascentrales blijven dan overleidend en de kolencentrales gaan dicht.”

De groene idealisten hadden er rekening mee gehouden dat de emissieprijs zou stijgen, maar dat is niet het geval. „De prijs daalt door de grote toevloed van zonne- en windenergie”, zegt Mulder. En dat was natuurlijk te voorzien. Door de toevloed van zonne- en windenergie komt er veel CO2 op de markt en dus daalt de prijs. Tegenwoordig kost een ton CO2-uitstoot ongeveer 7 euro. Dat is een schijntje voor

Door revolutie van schaliegas in VS is enorm overschot aan kolen ontstaan

n grote gevolgen

Cent zwart einde

De gascentrale in Maasbracht, die in 2012 voor 1 miljard euro werd opgeknappt en geldt als de efficiëntste van Nederland, is stilgelegd.

FOTO ANP